జీరో బడ్జెట్ వ్యవసాయం

సంక్షోభాన్ని కప్పిపుచ్చే మరో నాటకం

వ్యవసాయ జీవరణ (ఆగ్రోఎకాలజీ) శాస్త్రంలో భూసారాన్ని పెంచటం, దిగుబడులను అధికం చేయటం, మట్టిలోని సారాన్ని, జీవ వైవిధ్యాన్ని పునరుద్ధరింపచేయటం, ప్రకృతి వైపరీత్యాలను తట్టుకోవటం, రైతుల జీవితాలను మెరుగుపరచటం వంటి అంశాలు వుంటాయి. ఇది ప్రపంచమంతా అనేక పద్ధతుల్లో అనుసరించ బడుతోంది. వాటిలో కొన్ని సేంద్రియ వ్యవసాయం, ప్రకృతి వ్యవసాయం, సుస్థిర వ్యవసాయం, బయోడైనమిక్స్, జీవిక్ కృషి మొదలైనవి భారతదేశంలో అమలుజరుగు తున్నాయి. వీటిని వ్యవసాయంలో ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు అనవచ్చు. వీటిలో ప్రతిదానికి కొన్ని అనుకూలతలు, కొన్ని అననుకూలతలు వున్నాయి. ఇప్పటికి భారతదేశంలోని భూములలో ఒక శాతం కంటే తక్కువ భూములలోనే ఇవి అమలవుతున్నాయి. ఉత్పత్తిపై వీటి ప్రభావం, ఆర్ధికంగా నిలదొక్కుకోగలగటం, దేశంలోని వివిధ వాతావరణ పరిస్థితులకు తట్టుకోగలగటం, మరీ ముఖ్యంగా ఆహారధాన్యాల్లో స్వయం సమృద్ధిని సాధించటం వంటి వాటిని సరిగ్గా అంచనా వేయాలంటే భారత వ్యవసాయ పరిశోధనా సంస్థ ఆధ్వర్యంలో పనిచేసే వ్యవసాయ శాస్త్ర సంస్థల తోడ్పాటుతో వీటిని ప్రోత్సహించాల్సి వుంటుంది.

పరిశ్రమలకు ముడిసరుకులందించేదిగా మార్చబడ్డ ప్రస్తుత వ్యవసాయాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్న ఈ ప్రత్యామ్నాయాలు, ఆహార స్వయం సమృద్ధిని సాధించాలంటే రసాయనిక ఎరువులు, పురుగుమందుల వాడకాన్ని తగ్గించటంలో, భూసారాన్ని పరిరక్షించటంలో, జన్యుమార్పిడి విత్తనాలను నిషేధించటంలో, విత్తనాలపై రైతుల హక్కును పునరుద్ధరించటంలో, వ్యవసాయంలో బహుళజాతి కంపెనీల పట్టును తొలగించటంలో కేంద్రీకరించాలి. ఈ లక్ష్యాలతో గనుక మనం ముందుకు వెళ్తే త్వరలోనే మనం ఒక పద్ధతి కాదు, వివిధ రకాల వాతావరణాలకు, వివిధ రకాల భూములకు అనుకూలమైన అనేక పద్ధతులకు, స్థానికంగా వున్న జ్ఞానాన్ని, రైతుల అనుభవాలను జోడించి అభివృద్ధి చేయగలుగుతాం.

దీనికొరకు వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్తలు, ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు అవలంబిస్తున్నవారు, రైతాంగ ప్రతినిధులతో కూడిన ఒక సమన్వయ సంస్థ అవసరం. అది సంవత్సరాల తరబడి పోగుబడిన అనుభవాన్ని మదింపు చేసి, వ్యవసాయ భూముల్లో అమలు చేయటానికి అవసరమైన సూచనలను, సమాచారాన్ని అందిస్తుంది. ఇది చాలా మంచి పద్ధతి. ఎందుకంటే ప్రత్యామ్నాయ విధానాల్లో ఒక విధానాన్ని అవలంబిస్తున్న వారు మిగిలిన వాటిని తిరస్కరిస్తున్నారు. అంతేకాకుండా కొన్ని లక్ష్యాలకు మాత్రమే వారు పరిమితమౌతున్నారు. దానివలన అనుభవవాద వైఖరులు ఏర్పడి వారి మధ్య విభేదాలకు కారణమౌతున్నాయి. సుభాష్‌పాలేకర్ సేంద్రియ వ్యవసాయాన్ని ఎందుకూ పనికి రానిదిగా కొట్టిపడేస్తున్నాడు. అదే సమయంలో అతని లక్ష్యాలలో ఆహార స్వయంసమృద్ధి లేదు.

ఇటీవలికాలంలో జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయం (జడ్‌బిఎన్ఎఫ్) పతాక శీర్షికలకెక్కింది. వాస్తవానికి ఈ విధానపు సిద్ధాంతకర్త అయిన సుభాష్ పాలేకర్‌కు పద్మశ్రీ బిరుదు వచ్చిన తర్వాత దానిపట్ల దేశంలో ఆసక్తి నెలకొంది. అప్పటినుండే ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం దానిని ప్రోత్సహిస్తోంది. ఆర్థికమంత్రి నిర్మలా సీతారామన్ ఈ సంవత్సరపు బడ్జెట్ ప్రసంగంలో భారత వ్యవసాయం తిరిగి మూలాల్లోకి వెళ్ళబోతోందని, దేశవ్యాప్తంగా రైతాంగం జీరో బడ్జెట్ వ్యవసాయాన్ని చేపట్టాల్సిన అవసరం వుందని పేర్కొన్నారు. ఈ విధమైన చర్యలు రైతాంగపు ఆదాయాన్ని రెట్టింపు చేస్తాయన్నారామె.

ప్రకృతి వ్యవసాయం దాదాపు 10 సంవత్సరాల నుండి చేస్తున్నారు. జపాను శాస్త్రవేత్త ఫుకుఓకా ప్రథమంగా తన కుటుంబపు పొలంలో ఈ సాగు చేయటం ద్వారా పేరు గడించాడు. సుభాష్ పాలేకర్ అమలుచేస్తున్న జీరోబడ్జెట్ విధానానికి నాలుగు చక్రాలున్నాయి. ఒకటి–బీజామృతం–ఆవుపేడ, ఆవు మూత్రంతో కలగలిసి తయారైన పదార్థంతో విత్తనాలకు లేపనం పూయటం. రెండు–జీవామృతం– ఆవుపేడ, ఆవు మూత్రం, బెల్లం, పప్పుధాన్యాల పిండి, నీరు, మట్టి అన్నింటినీ కలిపి మట్టిలో సూక్ష్మజీవులను పెంపొందించటం, మూడు– ఆచ్ఛాదన–భూమిపై వృక్ష వ్యర్థాలను కప్పి వుంచటం, ఇది నీరు ఆవిరికావటాన్ని తగ్గించి కుళ్ళిన ఎరువవుతుంది. నాలుగు – వాఫస– సూక్ష్మజీవులు పెంపొందటానికి అనువైన వాతావరణం ఏర్పరచటంద్వారా భూమిలోకి గాలి చేరే విధంగా చేయటం. చీడపీడలు నుండి పంటను కాపాడుకోవటానికి ఆవు పేడ, ఆవు మూత్రం, పచ్చిమిర్చి వంటి వాటితో కషాయాలు తయారుచేసి చల్లుతారు.

కేంద్రప్రభుత్వం మిగిలిన అన్ని పద్ధతులను కాదని ఈ జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయాన్నే ఎందుకు ఎంచుకుంది? బహుశ సంస్కృత నామధేయాలు, ఆవు మలమూత్రాలు బిజెపి ప్రభుత్వం చేస్తున్న రాజకీయ చర్చలకు అనువుగా వున్నదని కాబోలు. వీటన్నిటినీ పక్కనపెడితే అసలు ఈ జీరో బడ్జెట్ వ్యవసాయం లాభదాయకమైనదేనా?

పాలేకర్ సూచిస్తున్న విధానాలు హరిత విప్లవం రాక పూర్వం రైతులు అనుసరించినవే. కృష్ణాడెల్టాలో 5 ఎకరాల్లో వరి సాగుచేస్తే 15 బస్తాలు దిగుబడి వచ్చేది పూర్వం. కుటుంబానికి దుక్కి దున్నటానికి రెండు ఎద్దులు, పాడికొరకు మూడు గేదెలు

వుండేవి. పొలంలోని వరిగడ్డి ఈ జీవాల మేతకు సరిపోయేది. వాటి మలమూత్రాలతో తడిచిన గడ్డిని ఒక మూలవేస్తే పెంటకుప్ప అయి, అదే తర్వాత పొలానికి ఎరువు అయ్యేది. హరిత విప్లవం వచ్చిన తర్వాత అధిక దిగుబడి వంగడాలు వచ్చి దిగుబడి పెరిగినా, గడ్డి తగ్గిపోయింది. ఎందుకనంటే అధిక దిగుబడి వంగడాలు పొట్టివి. తగ్గిపోయిన గడ్డితో పశువులను సాకటం రైతులకు కష్టంగా మారింది. ఫలితంగా సహజ ఎరువు స్థానంలో రసాయనిక ఎరువులు వచ్చాయి.

ఈ చిన్న వివరణ లక్ష్యం హరిత విప్లవంయొక్క దుష్ఫలితాలను తెలియజేయటం మాత్రమే కాదు. జీరో బడ్జెట్ వ్యవసాయంయొక్క వైఫల్యాలను కూడా తెలియచేస్తుంది. మొదటిది –అసలు పెట్టుబడే పెట్టనవసరం లేదనేది వట్టిమాట. జీవ ఎరువుకు కావలసిన వాటిని కొనుగోలు చేయటానికి అయ్యేఖర్చు రసాయనిక ఎరువులపై పెట్టే ఖర్చుకన్నా 40% తక్కువ. రెండవది–ఈ విధానం అధిక దిగుబడి మీద అసలు దృష్టి పెట్టదు; వృద్ధిచెందదు. సహజ వ్యవసాయ విధానానికి అనువైన వంగడాలను అభివృద్ధిచేస్తే తప్ప ఆహారధాన్యాల దిగుబడి వృద్ధి చెందదు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని 13 జిల్లాల్లో జీరో బడ్జెట్ వ్యవసాయం అమలవుతున్నచోట కోత కొచ్చిన పంట ఆధారంగా సిఇడబ్ల్యు(కౌన్సిల్ ఫర్ ఎనర్జీ, ఎన్విరాన్‌మెంట్ అండ్ వాటర్) సంస్థ 2016–17 సంవత్సరాల మధ్య ఒక అధ్యయనాన్ని చేపట్టింది. ఉత్పత్తి ఖర్చులు తగ్గాయని, ఉద్యానవన పంటల్లో దిగుబడిలో వృద్ధి వుందని, ఆహార ధాన్యాల్లో మాత్రం దిగుబడి తగ్గిందని ఆ అధ్యయనం తేల్చింది. రైతు సాధికార సంస్థ ద్వారా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ సహకారంతో ఈ వ్యవసాయ పద్ధతి 2015లో మొదలయింది. పరిస్థితిని అంచనా వెయ్యటానికి ఇది చాలా తక్కువకాలం. మరిన్ని సంవత్సరాలు గడిస్తే ఈ విధానంవల్ల భూసారం పెరిగి పంట దిగుబడులు పెరగవచ్చు. కానీ పెరుగుతున్న జనాభాకు అవసరమైన ఆహారధాన్యాలు అందించాలంటే జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయ పద్ధతి అందుబాటులో నున్న శాస్త్ర విజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించుకుని దిగుబడిని అధికంచేసే, వాతావరణ పరిస్థితులకు అనుకూలించే విత్తనాలను అభివృద్ధి చేసుకోవలసి వుంది. అయితే, ఇవి ఎంతమాత్రమూ రసాయనక అధిక దిగుబడి వంగడాలు కావు, జన్యుమార్పిడి విత్తనాలు కావు.

ప్రత్నామ్నాయ వ్యవసాయ పద్ధతుల్లో ఎదురయ్యే ఇబ్బందులన్నింటినీ పట్టుదల, చిత్తశుద్ధి వుంటే ప్రయోగాత్మకంగా అధిగమించ వచ్చు. కానీ రైతాంగంలో వున్న అనేక దొంతరల మాటేమిటి? 86 శాతం రైతులు ఒక హెక్టారు కన్నా తక్కువ భూమి కలిగినవారే. పేదరికంతో వారు తరచుగా వ్యవసాయ కూలీలుగా పని చేస్తారు. అప్పుల ఊబిలో కూరుకుపోయి, ఆత్మహత్యలకు పాల్పడుతున్నారు. సంక్షోభాలకు బలవుతున్నారు. ఈ రైతులకు, ఈ ప్రత్నామ్నాయ పద్ధతులేమైనా అందుబాటులో వున్నాయా?

81 దేశాలకు చెందిన 182 రైతుసంస్థల కలయికతో ఏర్పడిన 'లా–వియా–క్యాంపేసినా' చేపట్టిన అధ్యయనం తేల్చిందేమంటే కర్నాటకలో పాలేకర్ జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయాన్ని అనుసరిస్తున్న వారందరూ రెండు నుండి నాలుగు హెక్టార్లు భూమి కలిగిన మధ్యతరగతి రైతులే. ఈ విధానం ద్వారా వచ్చిన ఉత్పత్తికి మార్కెట్ సమస్య ప్రతిబంధకంగా వుందని ఇదే అధ్యయనం చెప్పింది. జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయాన్ని అనుసరిస్తున్న వారు తిరిగి లాభదాయకంగా వుంటుందని పాత ఉత్పత్తి వ్యయం అధికంగా వుండే సాగుకే మళ్ళుతున్నారన్న అనేక సంఘటనలు మీడియా ద్వారా వెల్లడవుతున్నాయి.

రైతు సాధికార సంస్థ ద్వారా అమలు జరపబడుతున్న ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయాన్ని పరిశీలించినా ఇదే బోధపడు తుంది. ఈ విధానం ద్వారా మంచి ఫలితాలు రాబట్టినవారి కథనాలు చూస్తే, వారంతా మధ్యతరగతి, ఉన్నత మధ్యతరగతికి చెందిన రైతులు, వ్యవసాయేతర ఆదాయం కలిగిన వాళ్ళు. ఒక రైతు తనకున్న 5 ఎకరాలలో 64 రకాల పండ్ల చెట్లను పెంచాడు. తన కుటుంబం, తన స్నేహితుల కుటుంబాలకోసం. ఇంకా అదనంగా 2 ఎకరాలు కౌలుకి తీసుకుని అందులో వరి సాగుచేస్తున్నాడు. ఈ ప్రత్నామ్నాయ పద్ధతులు చిన్నరైతులు ఉపయోగించుకోలేనంత కాలం వ్యవసాయరంగంలో ఇవి చిన్నచిన్న మార్పులుగానే వుండిపోతాయి.

ఎటువంటి ఆధారం, సమాచారం లేకుండానే ఆహార, భద్రత దృష్ట్యా భారత వ్యవసాయరంగానికి జన్యుమార్పిడి పదార్థాలు అవసరమని నీతిఆయోగ్ తన వ్యవసాయ విధానంలో పేర్కొంది. విశేషమేమంటే అది జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయానికి మద్దతు తెలుపుతోంది. 'ది వైర్' పత్రికలో వచ్చిన కథనం ప్రకారం ఈ ఫిబ్రవరిలో నీతిఆయోగ్ భారత వ్యవసాయ పరిశోధనామండలి(ఐసిఎఆర్)ని, ఎన్ఎఎఆర్ఎం (నేషనల్ అకాడమీ ఆఫ్ అగ్రికల్చరల్ రీసెర్చ్ మేనేజిమెంట్)ని ప్రకృతి వ్యవసాయాన్ని అధ్యయనం చేయమని కోరింది. నివేదిక ఇవ్వటానికి రెండు సంవత్సరాల కాలం కావాలని శాస్త్రజ్ఞులు కోరగా, ఆరు నెలల్లోనే అధ్యయనం పూర్తికావాలని ఒత్తిడి చేసింది. ప్రకృతి వ్యవసాయం యొక్క ఫలితాలను శాస్త్రీయంగా అంచనా వెయ్యటానికి అంత తక్కువ సమయం ఏమాత్రం సరిపోదు. కర్నాటక, మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లలో ఈ అధ్యయనం ఒక పంట కాలంలో కొనసాగింది. 295 మంది జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయం చేసే రైతులను, 170 మంది మామూలు వ్యవసాయం చేసే వారిని ఈ అధ్యయనంలో ఎంచుకున్నారు. నిరర్ధకమైన ఈ కృషిని పక్కనబెడితే భారత వ్యవసాయ పరిశోధనా మండలి(ఐసిఎఆర్), ఇంకా వివిధ యూనివర్శిటీలు ఈ పద్ధతులను అర్థం చేసుకోవటానికి, వివిధ వాతావరణ పరిస్థితులున్న వ్యవసాయిక ప్రాంతాల్లో రైతులకు అవి ఎంతవరకు ఉపయో గపడతాయనే దానిపై పలు అధ్యయనాలు నిర్వహించాయి. కానీ ఏ ఒక్కటీ కూడా ఇంతవరకు ఏ ఖచ్చితమైన నిర్ధారణకు రాలేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వపు జీరోబడ్జెట్ విధానం 2015లో ప్రారంభమైంది. రెండేళ్ళలో 1,50,000 ఎకరాల్లో, 1,38,000 మంది రైతులు ఈ విధానానికి మళ్ళారు. మరి రెండేళ్ళలో ఇది 13 జిల్లాల్లో 3015 గ్రామాల్లో 5,04,000 ఎకరాలకు, 5,23,000 మంది రైతులకు విస్తరించింది. వ్యవసాయ విస్తరణ సేవలను నిర్వీర్యంచేసి రైతుమిత్ర బృందాలను ఏర్పాటు చేశారు.

వీటితోపాటుగా స్వయం సహాయక బృందాలనుండి జీరోబడ్జెట్ పథకానికి సభ్యులను నమోదు చేసుకున్నారు. ఈ పథకంలో చేరిన వారిలో ఎంతమంది బయటికి వెళ్ళిపోయారన్న సమాచారం అధికారికంగా అందుబాటు లేదు. కేంద్ర ప్రభుత్వ పథకాలైన రాష్ట్రీయ కృషి వికాసయోజన, పరంపరాగత కృషి వికాస యోజనల ద్వారా ఈ కార్యక్రమానికి ఆర్థిక వనరులు సమకూరుతున్నాయి. 2018 నవంబరు నెలాఖరు నాటికి రైతు సాధికార సంస్థ 290 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టింది. 10 సం॥లలో అంటే 2024 నాటికి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని మొత్తం 6 కోట్ల మంది రైతులను ఈ జీరోబడ్జెట్ విధానానికి మళ్ళించి, దానిని సాధారణీకరించటం రైతు సాధికార సంస్థ లక్ష్యం. 17000 కోట్ల రూ॥లు దీనికొరకు ఖర్చవుతుందని అంచనా వేయబడింది.

ఈ ఆర్థిక వనరులను ఎలా సమీకరిస్తారు? జాతీయ, అంతర్జాతీయ సంస్థలతో తాము సంప్రదింపులు జరుపుతున్నామని, UNEP, FAO, ICRAF, SIFF,CIRAD, BNP పరిబాస్ బ్యాంక్‌లు తమకు సహకరిస్తున్నాయని రైతు సాధికార సంస్థ చెప్తుకుంది. ఆయా సంస్థలు ఏవిధంగా సహకరిస్తున్నాయన్నది స్పష్టం చేయ లేదు. వాటికి సంబంధించిన అన్ని అవగాహనా ఒప్పంద పత్రాలనూ తమ వెబ్‌సైట్‌లో వుంచామని పేర్కొంది, కానీ ఆ వెబ్‌సైట్‌లో అవేవీ లేవు.

రైతు సాధికార సంస్థకు ఆర్థిక వనరులు ఎక్కడినుండి వస్తున్నాయి, ఫైనాన్సు చేస్తున్న వారి ఉద్దేశ్యాలేమిటంటూ BNP పరిబాస్ బ్యాంకును, మిలిండా అండ్ బిల్‌గేట్స్ ఫౌండేషన్‌ను పేర్కొంటూ 24 మంది ప్రఖ్యాత పర్యావరణవేత్తలు రైతు సాధికార సంస్థకు ఉత్తరం వ్రాయగా అప్పటికి వాటితో తనకు ఏవిధమైన సంబంధము లేదని రైతుసాధికార సంస్థ ఉపాధ్యక్షుడు తోసిపుచ్చాడు. తమ మౌలిక విధానాలను అంగీకరించిన వారి సహకారం తీసుకోవటానికి రైతుసాధికార సంస్థ సిద్ధంగా వుందని పేర్కొన్నాడు. BNP పరిబాస్ బ్యాంకును తమ ఆర్థిక సలహాదారుగా స్వీకరించే క్రమంలో రైతుసాధికారసంస్థ వున్నదని కూడా ఆయన పేర్కొన్నాడు.

ఈ ఆరు మిలాఖత్తులలో కీలకమైనది ఎస్‌ఐఎఫ్‌ఎఫ్‌తో జరిగిన ఒప్పందం. ఇది వాతావరణ పరిస్థితులను చక్కబరచటానికి పబ్లిక్ ప్రైవేట్ భాగస్వామ్య పెట్టుబడులను సమన్వయ పరిచే లక్ష్యంతో ఏర్పడిన సంస్థ. దీనికి UNEP, ICRAF, CRAF, CIRAD, BNP పరిబాస్ బ్యాంకులు ఆర్థిక వనరులను సమకూర్చు తున్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని అమరావతిలో BNP పరిబాస్ బ్యాంకు బ్రాంచి కూడా వుంది. వీటిలో చివర పేర్కొన్న రెండు కంపెనీలు ఫ్రాన్సు దేశానికి చెందినవి. ఫ్రాన్సు ప్రభుత్వము, ప్రైవేటు సంస్థలు వీటికి ఆర్థిక వనరులందిస్తున్నాయి.

ప్రఖ్యాత పర్యావరణవేత్తలు వెలిబుచ్చు తున్న ఆందోళనలను తోసిరాజంటూ, ప్రపంచ ద్రవ్య సంస్థలతో మిలాఖత్తులో వున్న వాస్తవాలను రైతు సాధికార సంస్థ దాచిపెడుతోంది. ఇక్కడే అనేక భయాలు ఉత్పన్నమౌతున్నాయి. ప్రపంచ పెట్టుబడిశక్తులు తమ ప్రయోజనాల కనుగుణంగా జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయానికి రూపకల్పన చేస్తున్నాయా? అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వనరులతో ప్రభుత్వం చేపట్టిన జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయం, వ్యవసాయ బహుళజాతి కంపెనీల కాంట్రాక్టు వ్యవసాయానికి మార్గాన్ని సుగమం చేయనుందా?

ప్రత్యామ్నాయ వ్యవసాయ పద్ధతులను ఎప్పుడైనా సరే, అమలుపరచదగినవిగా శాస్త్రీయంగా నిర్ధారణ అయిన తర్వాత మాత్రమే ప్రోత్సహించాలి. దీనికి బదులుగా కేంద్ర ప్రభుత్వం శాస్త్రీయంగా ఎటువంటి విశ్లేషణలతో కూడిన సమాచారం లేని సుభాష్ పాలేకర్- జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయాన్ని, వ్యవసాయరంగంలో ఎదురవుతున్న ఆటంకాలు అన్నింటిని ప్రత్యామ్నాయంగా ఒక తారక మంత్రంగా ప్రోత్సహిస్తోంది. విదేశీ బ్యాంకులనుండి, విదేశీ సంస్థలనుండి భారీగా వచ్చిపడుతున్న నిధులు, అందులో కొన్ని వాతావరణ బాండుల ద్వారా వస్తున్నవి. ఈ కార్యక్రమం వెనుక వున్న అసలు ఉద్దేశ్యాలేమిటనే సందేహాలను కల్గిస్తున్నాయి. ఎందుకంటే, జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయ మౌలిక పద్ధతులు ప్రపంచ పెట్టుబడి ప్రయోజనాలకు భిన్నమైనవి కాబట్టి.

జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయం ద్వారా ఆదాయాన్ని రెట్టింపు చేసుకోవచ్చని ధనవంతులైన రైతులకు ఊరట కల్గిస్తూ, వారికో ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతిని చూపిస్తూ, బిజెపి ప్రభుత్వం వారికోసం ఏదోచేస్తున్నదే భ్రమలో వారిని వుంచుతోంది. అదే సమయంలో వ్యవసాయరంగంలో తిష్ట వేసుకుని కూర్చున్న సంక్షోభాన్ని పరిష్కరించటంలో తన వైఫల్యాన్ని కప్పిపుచ్చుకోవటానికి ప్రజల దృష్టిని, రైతుల దృష్టిని మళ్ళించటానికే ఈ జీరోబడ్జెట్ వ్యవసాయాన్ని ముందుకు తీసుకు వచ్చింది.

000